

ПРЕСПА ВО ДЕЛАТА НА СЛАВЕ КАТИН

Според историските документи, по завршувањето на Балканските војни (1912-13) Преспанската Котлина им припаднала на Србија (Стара Југославија) и Грција (Елада). Делот од Македонија познат како Мала Преспа беше даден на Албанија по потпишувањето на Версајскиот мировен договор во 1919 година. Селото Нивици (Псарадес), пак, се наоѓа на најјужниот брег на Големото Преспанско Езеро. Тоа е мало, чисто македонско село опколени речиси од сите страни со вода

Ако Македонија е најубавата земја на Балканот, тогаш Преспа, особено Долна Преспа е срцевината на таа македонска убавина. И не случајно, зашто на овие македонски простори некогаш било седиштето на Самуиловата држава, а и на свети Климента. Првиот бил владетел на светот, а вториот бил великан на православието.

Не се памети од кога населението Котлината ја има „поделено“ на Горна Преспа, Долна Преспа и Мала Преспа. Меѓутоа, запишано е дека Горна Преспа го зазема северниот дел, Долна Преспа јужниот, а Мала Преспа југозападниот дел на Преспа. Горна и Долна Преспа ги одделува ридот Веќе кај Претор, а Мала Преспа и Горна Преспа копнено се одделени со Пречна Планина. Делот на Долна Преспа, пак, со Малото Преспанско Езеро од Мала Преспа ги одделува планината Сува Гора.

Според историските документи, по завршувањето на Балканските војни Преспанската Котлина им припаднала на Србија (Стара Југославија) и Грција (Елада). По една деценија Грција ѝ ја отстапила Мала Преспа на Албанија, со што тромеѓето на овие три држави останало во водите на Големото Преспанско Езеро, во непосредна близина на островот Голем Град.

Меѓутоа, цела Долна Преспа, сите населени места долж Преспанското Езеро се празнично расположени во текот на летните месеци. Овој живописен дел на Преспа широко ги отвора своите порти за туристите, добронамерниците за печалбарите од целиот свет, да го посетат крајот на најслатките јаболка и на вештите рибари.

Овој прекрасен крај ги мами печалбарите да се вратат во своето родно место, на своето старо огниште... Затоа, голем број од тие „талкачи по светот“ доаѓаат да се видат со своите најблиски, особено да го празнуваат Илинден на 2 август секоја година.

Долна Преспа во Грција (Елада-Беломорска Македонија), има своја историја, минато, сегашност и иднина. Општо е познато дека македонскиот народ во тој дел од македонската земја, според своите карактеристики и обичаи, јазично и етнички и е туѓ на Грција.

Од тие причини грчката буржоазија од првиот момент од 1913 година ја проширила својата власт над Егејска Македонија, изградила политика на физичко истребување на македонскиот народ и менување на етничкиот состав во своја корист. Грчката буржоазија, во намера да го избрише секој белег што потсетува на македонскиот карактер на Беломорска Македонија, во ноември 1926 година донела Закон за замена на македонските топоними со грчки имиња на селата и градовите, називите на планините, полињата, реките итн.

Повеќедеценискиот процес на етничко чистење, елинизација, бришење на македонската историја и нејзиното толкување според елинските големодржавни потреби е процес на бришење на македонскиот национален идентитет и постоење. Особено егзодусот на Македонците од Долна Преспа како последица од Граѓанската војна и од елинските (грчките) репресивни режими, спаѓа во редот на најтрагичните етнички чистења направени врз еден народ во најновата европска историја.

Заради остварување на елинските мегаломански идеи, Македонците од Долна Преспа, а и од цела Беломорска Македонија, од 1913 година се изложени на физичка и духовна репресија, која низ различни форми, но со непроменети цели, трае до ден-денес. Се обезличува и деноминира македонскиот народ и неговиот национален идентитет низ перманентна елинизација. Затоа, не се дозволи враќање на илјадниците протерани македонски иселеници, со цел да се прикаже македонската историја како елинска.

За жал, во Долна Преспа, а и во цела Беломорска Македонија денес владее национално и политичко ропство. Таму елинските (грчките) националисти и шовинисти прават големи усилби да го обезличат македонскиот национален дух и да го уништат и длабоко да го закопаат богатото историско и културно минато на македонскиот народ, за што пишувале голем број интелектуалци и паталци.

За Долна Преспа во Егејска Македонија се напишани голем број историски и други дело. Но, овој пат ние ќе се задржиме на селото Нивици, чие име е преиначено во Псарадес. Тоа се наоѓа на најјужниот брег на Големото Преспанско Езеро. Нивици е мало, чисто македонско село опколено речиси од сите страни со вода. Тоа одсекогаш било македонска населба, која до денес не претрпела никакви измени. Во него има стотина куќи изградени претежно од камен, во кои според пописот во 1940 година имало 770 македонски жители, а во 1961 година имали 430 жители.

Како причина на миграционите движења денес во селото живеат неколку стотини жители, кои егзистираат од риболов и туризам. Селото Нивици, од каде е прабабата на авторот на овие редови, Славе Катин, е едно од најрибарските села во Преспа, каде се ловат најголем број различни риби, од кои се сушат познатите нивички белвици.

Од селото има голем број иселеници во прекуокеанските земји, Австралија, Канада и Сад, како и во други земји. Во текот на Граѓанската војна селото настрадало и тогаш дел од населението побарало засолниште во тогашна Југославија и други источно-европски земји.

Треба да се нагласи дека е жалосно што решавањето на имотното право на Македонците од Преспа под Грција е многу тешко, а уште потешко кога тоа право треба да се побара во држава, во која сè уште се на сила низа дискриминаторски закони со коишто им е одземен имотот на Македонците со потекло од егејскиот дел од Македонија.

Продолжува

Пишува: СЛАВЕ КАТИН